



АДВОКАТСКА КОМОРА СРБИЈЕ

Дечанска 13, 11000 Београд, Србија
Телефон: +381 11 32-39-072 Факс: +381 11 32-32-203
e-mail: a.k.srbije@gmail.com

Број: 1363/2021
Датум: 23.11.2021.

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД ЗА СУДИЈУ ЈАСМИНУ ВАСОВИЋ, ПРЕДСЕДНИКА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

**НЕМАЊИНА 9
БЕОГРАД**

ПРЕДМЕТ: ИНИЦИЈАТИВА Адвокатске коморе Србије за сазивање Опште седнице
Врховног касационог суда

Повод за Иницијативу Адвокатске коморе Србије да се сазове Општа седница Врховног касационог суда, је допуна става Грађанског одељења Врховног касационог суда (у даљем тексту: ВКС) о дозвољености уговарања трошкова кредита од 16.09.2021. године, а којим је допуњен став истог одељења од 22.05.2018. године.

Правним ставом о дозвољености уговарања трошкова кредита од 22.05.2018. године ВКС је заузео став да:

„Банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга, па одредбе уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита није ништава под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита.

Трошкови обраде кредита и пуштања кредита у течај, као и други трошкови које банка обрачунава кориснику приликом одобравања кредита или који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава кориснику у току реализације уговора о кредиту, могу бити исказани у процентуалном износу и наплаћују се само кроз обрачун ефективне каматне стопе.“

Након правног става из 2018. године, донето је стотине ревизијских одлука Врховног касационог суда, у којима је примењиван овај став, па је и на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда која је одржана дана 16.03.2021.године, усвојена сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прев. 75/2020 од 4.06.2020.године, да „Када банка поступку одобрења кредита кориснику презентује обрачун накнаде трошкова обраде кредита кроз ефективну каматну стопу, тада уговарање њихове наплате кроз задржавање дела средстава у тренутку пуштања кредита у течај представља повреду начела савесности и поштења.“

Допуна става од 16.09.2021.године, садржи у односу на став из 2018.године, додатни став 3 којим се каже: „Банка није дужна да посебно доказује структуру и висину трошкова који су обухваћени збирним износом трошкова кредита, наведеним у понуди коју је корисник кредита прихватио закључењем уговора о кредиту.“

Када се дотадашњи правни став Суда о неком питању мења, заузима се други, нови, засебан, битно другачији правни став. Допуна једног истог става, као у овом конкретном случају, новим пасусом, ради прецизирања, мора чувати његову – истог правног става беспоговорну непротивуречност, кохерентност и целовитост.

Израз „јасно и недвосмислено“ из правног става из 2018.године, стога ваља тумачити тако да понуда обухвата и прецизно банкарско исказивање/доказивање структуре трошкова кредита, у складу са заштитом интереса потрошача кредита и добрим обичајима претходног исцрпног обавештавања друге „слабије“ стране о условима пословања (од стране банке).

Квалификатив „не мора посебно“ у придодатом пасусу допуне става од 16.09.2021.године, једноставно значи да предметна структура и висина трошкова кредита могу да буду приказани-било стриктно, технички у оквиру саме понуде, било издвојено-али увек као саставни део понуде коју клијент (не)прихвата. Нови пасус у допуни става од 16.09.2021.године, није био нужан, али је могао бити користан, да није образложења допуне става из кога се тек види да допуна става није допуна, већ сасвим нови правни став.

Теоријски и практично је изузетно важно нарочито следеће: шта значи формулација из придодатог пасуса у допуни става од 16.09.2021.године да „банка није дужна да посебно доказује структуру и висину трошкова који су обухваћени збирним износом трошкова кредита, наведеним у понуди коју је корисник кредита прихватио закључењем уговора о кредиту“, тј. укупно наплаћених услуга дотичног банкарског пословања на које је клијент пристао прихватајући понуду за кредит?

Респективно „посебно“ привлачи пажњу нарочито из угла језичког, а у вези са системским и циљним (па и историјским) тумачењем. Наиме, предметно „посебно“ може да има у датом миљеу бар три логичка значења.

Прво, банка при одобравању кредита није уопште обавезна, нема никакву дужност да доказује ту структуру, шта у те трошкове спада, а ни да ли постоје, односно шта их све чини, нити да образлаже предвиђену/наплаћену висину појединих компоненти укупних банкарских трошкова обраде кредита у сваком појединачном случају. Тако у трошкове кредита може да уђе и премија осигурања од одређеног ризика, што један сродан став ВКС, усвојен истовремено, то изричито и предвиђа, а тиче се обавезе корисника стамбеног кредита према Националној корпорацији за осигурање стабмених кредита, при чему „банка није дужна“ (ту чак нема ни оно „посебно дужна“) да корисника кредита упозна са структуром и начином обрачуна премије осигурања.

Поставља се питање одакле ова дистинкција, да ли у ствари „посебно“ треба занемарити и тамо где изричито пише, те да оно нема никаквог нормативног и ефективног значења?

Друго могуће тумачење анализираног „посебног“ гласило би: банка је у кредитној понуди дужна, али не детаљно, не подробно, већ овлаш, површно и делимично (не баш сваку ставку трошкова кредита и прецизно) да предметно поље приказује и доказује, односно аргументује. То би било неко средње еластично тумачење, што оставља простор за недоследно поступање у пракси, за арбитрерност и дискреционарност, за правну неизвесност код клијента, за изневеривање његових легитимних очекивања у рангу европског правног стандарда.

Треће тумачење би се састојало у следећем: посебно/специјално искључиво и само у смислу „засебног“ места презентовања непоходних читких и потпуних банкарских података и цифара. Оно се своди на формално гледиште да се новим/допуњеним ставом (трећим ставом) суштински ништа не мења. Идући за овим наивним резонувањем, банка

је и даље у обавези да трошкове својих услуга несумњиво, недвосмислено и јасно унапред документује, прикаже, докаже, и то разговетно и прецизно, а не само генерално узев. Али не строго и беспоговорно локацијски издвојено, већ би тако нешто могла учинити у склопу конкретне кредитне понуде али и посебно но увек структурисано и ценовно спецификовано, дакле краће одређено. Дакле према тој правној линији, банка не би била ослобођена обавезе да исказује шта све и колико понаособ улази у трошкове банкарских услуга при одобравању кредита.

Због огромних разлика у приказаним хипотетичким тумачењима и њихових неизбежних крупних правних и других последица, предлаже се Општа седница, како би се изгласала још једна објашњавајућа, обједињавајућа алинеја у оквиру истог правног документа, а све у циљу достизања бар зрнаца правде у Србији и каквог-таквог блокирања настављеног, и већ достигнутог и претећег нарушавања правне сигурности и успостављања прозраности банкарског пословања. Да би се кренуло у остварење постулата једнакоправности грађана, забране било какве јуристичко-судске ретроактивности и очувања разграничења законодавне и судске надлежности.

Адвокатска комора Србије је у захтеву за додатно образложење допуне става Врховног касационог суда од 16.09.2021.године, изнела све разлоге због чега сматра да је потребно додатно разјашњење, али од Грађанског одељења ВКС није удовољено том захтеву.

Адвокатска комора Србије остаје при свим наводима из захтева за додатно разјашњење допуне става од 16.09.2021.године, и сматра да је нужно да се Општа седница ВКС изјасни и заузме став.

Из ревизијских одлука донетих након допуне става Грађанског одељења ВКС од 16.09.2021. (Рев 6180/2021 од 28.10.2021., Рев 4679/2021 од 06.10.2021., Рев 5095/2021 од 14.10.2021., Рев 4895/2021 од 06.10.2021.) произилази да се не ради о допуни става од 22.05.20218. године који је потврђен ставом од 16.03.2021. године, већ да се ради о потпуно новом ставу Грађанског одељења Врховног касационог суда, јер образложење наведених ревизијских одлука није у вези става 3. допуне става од 16.09.2021., већ је потпуно другачија примена става 2. који је усвојен 22.05.20218. године, а који није мењан и по коме сада није ништава одредба уговора о кредиту по којој банка може кориснику кредита да трошак обраде кредита и пуштање кредита у течај наплати једнократно у процентуалном износу од износа реализованог кредита.

У односу на једнократну наплату трошкова обраде кредита и пуштање кредита у течај, став ВКС се није променио, али се променила судска пракса истих судија истог суда. Тако на пример: пресудом ВКС Прев 294/2020 од 05.11.2020. усваја се ревизија тужиоца – корисника кредита, преиначавају пресуде нижестепених судова и утврђује да је делимично ништав уговор о кредиту у делу који се односи на исплату износа од 2% од износа укупно одобреног кредита на име трошкова обраде кредита, са образложењем да се уговарањем наплате трошкова обраде кредита у једнократном износу директно из износа одобреног кредита, а уједно и њиховим укључивањем у ефективну каматну стопу, доводи до неравноправности улесника облигационих односа у корист банке, те да такво поступање банке не може уживати правну заштиту и да банка обрачуном и наплатом ефективне каматне стопе једино може вршити наплату трошкова обраде кредита. Ову одлуку је потписао др Драгиша Слијепчевић, председник Грађанског одељења ВКС. У ревизијским одлукама донетим након допуне става од 16.09.2021., дозвољава се одлучивање о посебним ревизијама банака, преиначавају пресуде донете у складу са ставом из напред цитиране пресуде Прев 294/2020 од 05.11.2020. и одбија тужбени захтев корисника кредита са образложењем да се трошкови обраде кредита и пуштање кредита у течај исказују кроз ефективну каматну стопу, али да могу бити одређени процентуално и наплаћени једнократно од износа реализованог кредита, те да спорна одредба уговора о кредиту није ништава.

Имајући у виду да се Опште седница Врховног касационог суда сазива према члану 12. став 2 Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда: „када између већа из различитих одељења, или између одељења настане несагласност у примени

прописа, или када на седници одељења не може да се усвоји правно схватања, и у другим случајевима прописаним законом и Пословником, а по члану 11. став 1 алинеја 2 Пословника Општа седница је надлежна да разматра примену закона и других прописа, сматрамо да је неопходно да се Општа седница Врховног касационог суда изјасни и образложи различиту примену непромењеног става Грађанског одељења Врховног касационог суда од 22.05.2018. и 16.03.2021. допуном од 16.09.2021.



ПРЕДСЕДНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

J. Milutinović

Јасмина Милутиновић, адвокат